

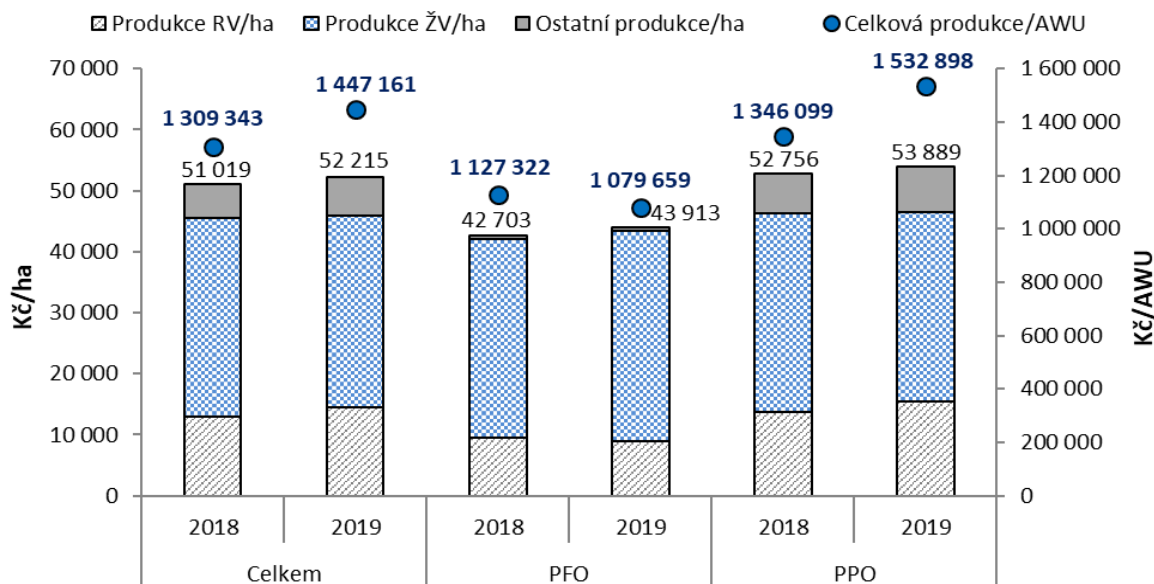
Výsledky podniků s produkcí mléka

Kontaktní pracoviště FADN (Farm Accountancy Data Network), které spadá pod Ústav zemědělské ekonomiky a informací (resortní organizace Ministerstva zemědělství), zajišťuje každoročně sběr výrobních a ekonomických dat reprezentativního souboru zemědělských podniků.

Výběrový soubor FADN v roce 2019 zahrnoval celkem 120 podniků výrobního zaměření (VZ) produkce mléka, které reprezentovaly 869 zemědělských subjektů této výrobní specializace. Soubor zahrnoval 55 podniků fyzických osob (PFO) s průměrnou výměrou 72,5 ha a 65 podniků právnických osob (PPO), které v průměru hospodařily na 982,3 ha. Podniky VZ produkce mléka se na tvorbě hodnoty celkové zemědělské produkce v ČR podílely 9,5 % a jejich podíl na tvorbě hodnoty mléčné produkce byl 26,2 %. Podniky této výrobní specializace se významně podílejí na obhospodařování zemědělské půdy v oblastech s přírodními omezeními, většina podniků (87,5 %) tohoto VZ hospodařila převážně v oblastech ANC (dříve LFA). PPO dlouhodobě vykazují vyšší podíl připachtované půdy, v roce 2019 obhospodařovaly 83,3 % připachtované půdy a pouze 16,7 % půdy vlastní. PFO vykazují více vlastní půdy, konkrétně v roce 2019 obhospodařovaly 42,8 % vlastní půdy a 57,2 % připachtované půdy. Podíl výhradně ekologicky hospodařících podniků byl 13,3 % s převahou fyzických osob.

Dosažená hodnota celkové produkce se meziročně zvýšila o 2,3 % na 52 215 Kč/ha. Podniky právnických osob v roce 2019 dosáhly hodnoty celkové produkce 53 889 Kč/ha, podniky fyzických osob vykázaly 43 913 Kč/ha. Dlouhodobě vyšších hodnot celkové produkce vyjádřené na přepočteného pracovníka (AWU = 2 000 odpracovaných hodin) dosahují PPO (1 533 tis. Kč/AWU v roce 2019), u PFO činila hodnota tohoto ukazatele 1 080 tis. Kč/AWU. Podniky této výrobní specializace jsou charakteristické vysokou intenzitou živočišné výroby, s čímž souvisí také vysoké nároky na vstup práce (PFO 4,07 AWU/100 ha, PPO 3,52 AWU/100 ha).

Graf 1: Celková produkce - produkce mléka



Zdroj: Šetření FADN CZ

Živočišná výroba je v rámci této výrobní specializace nejvýznamnější složkou pro tvorbu hodnoty celkové produkce. V roce 2019 se na dosažené hodnotě celkové produkce PPO podílela 57,3 %. U podniků fyzických osob byla hodnota podílu 78,2 %, což bylo ovlivněno vyšším počtem chovaných zvířat přepočtených na 100 ha z. p. (77,56 DJ/100 ha oproti 65,35 DJ/100 ha u PPO), dále nižší dosaženou hodnotou rostlinné výroby a minimálním vlivem ostatní produkce.

Hodnota živočišné produkce přepočtená na dobytčí jednotku (DJ) se meziročně zvýšila u obou právních forem. U PFO došlo k nárůstu živočišné produkce o 1 663 Kč/DJ na 44 293 Kč/DJ (o 3,9 %), u PPO byl zaznamenán mírný nárůst o 0,2 % na hodnotu 47 260 Kč/DJ. Meziročně došlo k mírnému zvýšení realizační ceny kravského mléka o 1,1 % na hodnotu 8,76 Kč/l. Nadále pokračoval trend rostoucí mléčné užitkovosti, v roce 2019 došlo ke zvýšení dojivosti na hodnotu 7 872 l/dojnici/rok. Vyšší dojivosti dlouhodobě dosahují PPO, konkrétně v roce 2019 to bylo 8 154 l/dojnici/rok, zatímco PFO vykázaly 6 753 l/dojnici/rok.

Hodnota rostlinné produkce se meziročně zvýšila o 11,1 % na hodnotu 14 447 Kč/ha a její podíl na celkové produkci byl 27,7 %. Na meziročním růstu se výrazně podílelo zvýšení hodnoty produkce krmných plodin, jejichž produkci v předešlém roce 2018 nepříznivě ovlivnilo počasí s nedostatkem srážek. Produkce krmných plodin se na hodnotě RV podílela 40,4 %, nepatrně nižší podíl měly obiloviny (40,2 %), dále olejniný s 10,8% podílem a brambory (4,5 %).

Podíl ostatní produkce na celkové produkci PPO byl 13,8 % (7 457 Kč/ha). Na tvorbě této hodnoty se nejvíce podílely tržby z prodeje energie z obnovitelných zdrojů (31,2 %), dále příjmy z ostatních výdělečných činností nezemědělského charakteru (29,5 %) a tržby za prodej zemědělských a ostatních služeb (23,2 %). U PFO je podíl ostatní produkce na celkové produkci minimální, v roce 2019 ostatní produkce dosáhla hodnoty pouze 580 Kč/ha (1,3% podíl na celkové produkci) a je tvořena především tržbami z prodeje zemědělských a ostatních služeb.

Celkové náklady tvoří výrobní spotřeba, odpisy a externí faktory. V roce 2019 dosáhly celkové náklady hodnoty 63 732 Kč/ha, což představuje mírný meziroční nárůst o 1,9 %. U PPO celkové náklady vzrostly o 1,6 % na hodnotu 68 692 Kč/ha a u PFO bylo zaznamenáno meziroční zvýšení o 2,2 % na hodnotu 39 135 Kč/ha. Nákladovost podniků fyzických osob vykazuje dlouhodobě nižší úroveň, v roce 2019 náklady PFO dosáhly 57,0 % hodnoty nákladů PPO.

Výrobní spotřeba tvoří 62,0 % z celkových nákladů a je tvořena přímými náklady a ostatními věcnými náklady. Hodnota přímých nákladů se meziročně zvýšila o 6,5 % na 25 187 Kč/ha. Podstatnou položku přímých nákladů představovaly náklady na nakupovaná a vlastní krmiva (52,2 %). Podniky právnických osob krmiva nakupují ve větší míře než podniky fyzických osob. V roce 2019 hodnota nakupovaných krmiv vzrostla u obou právních forem, u PPO došlo k meziročnímu navýšení o 15,7 % (na 10 513 Kč/DJ), u PFO se hodnota nakupovaných krmiv zvýšila o 12,1 % (na 5 342 Kč/DJ). Náklady na vlastní krmiva u PPO mírně vzrostly o 2,1 % (na 10 550 Kč/DJ), naopak u podniků fyzických osob došlo ke snížení o 9,8 % (na 7 695 Kč/DJ).

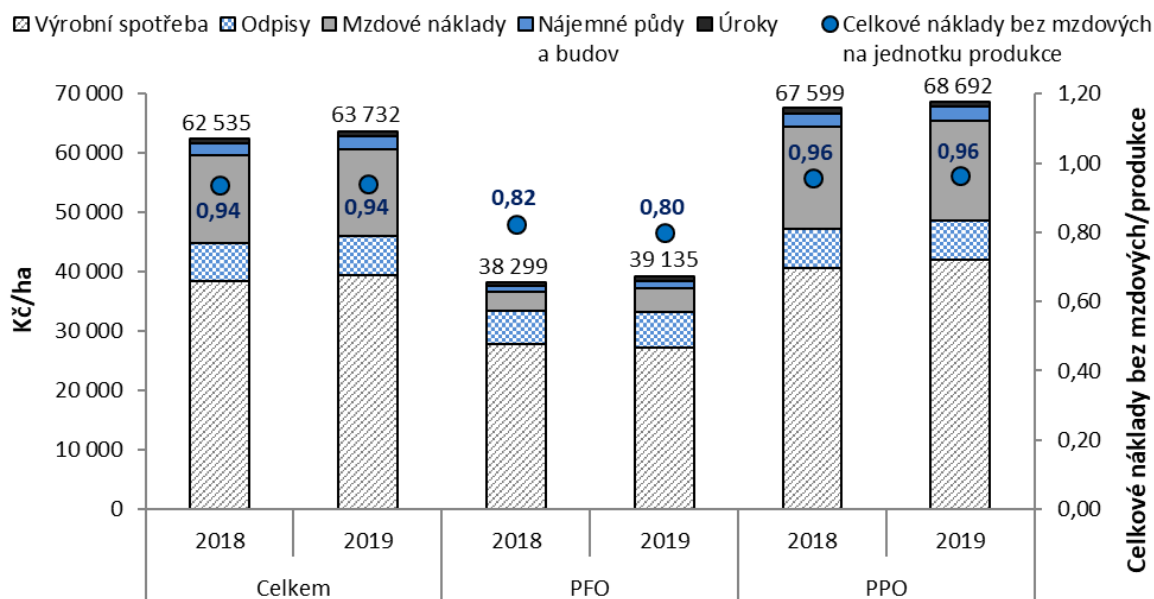
Vysoká intenzita živočišné výroby, vyšší dosahovaná užitkovost a větší podíl nakupovaných krmiv u podniků právnických osob mají za následek zvýšené nároky na hodnotu spotřebovaných krmiv, v roce 2019 byly celkové náklady na krmiva u PPO o 8 027 Kč/DJ vyšší než u PFO.

Podniky právnických osob vykázaly odpisy na úrovni předchozího roku (pokles o 0,2 % na 6 676 Kč/ha). U podniků fyzických osob naopak došlo k mírnému zvýšení odpisů o 1,4 % na hodnotu 5 839 Kč/ha.

V roce 2019 zůstaly náklady na externí faktory (mzdy, nájemné půdy a budov, úroky) u PPO na obdobné úrovni jako v roce 2018, meziroční změna o 1,1 % představuje pokles na hodnotu 20 057 Kč/ha. Naopak PFO vykázaly nárůst o 25,4 % na hodnotu 6 010 Kč/ha. Tento růst významně ovlivnilo zvýšení mzdových nákladů na hodnotu 4 053 Kč/ha, které tvořily 67,4 % hodnoty externích faktorů. U PPO došlo v roce 2019 ke zvýšení mzdových nákladů přepočtených na placeného pracovníka o 9,6 % na hodnotu 478 tis. Kč/AWU a u PFO došlo k růstu mezd o 6,0 % na 309 tis. Kč/AWU. Přestože se mzdové náklady přepočtené na placeného pracovníka u obou právních forem meziročně zvýšily, došlo vlivem snížení vstupu pracovní síly (AWU/100 ha) u PPO naopak k celkovému mírnému poklesu (o 0,1 %) mzdových nákladů přepočtených na jednotku plochy u skupiny podniků celkem.

V roce 2019 pokračoval růst cen za pronajatou zemědělskou půdu. U PPO vzrostlo pachtovné ve vyjádření na hektar připachtované půdy o 4,4 % na 2 781 Kč/ha. Podniky fyzických osob vykázaly pachtovné ve výši 2 046 Kč na hektar připachtované půdy (zvýšení o 8,0 %).

Graf 2: Celkové náklady - produkce mléka



Zdroj: Šetření FADN CZ

Provozní dotace a podpory, které u podniků specializovaných na produkci mléka zajišťují ziskovost, byly opět nejvyšší ze všech výrobních zaměření. Jejich hodnota činila 16 864 Kč/ha, což představovalo 4,0% pokles oproti roku 2018 (17 563 Kč/ha). I přes toto snížení byla úroveň dotací v tomto VZ o 40,2 % vyšší, než činila průměrná hodnota podpor v celém souboru FADN (12 032 Kč/ha). U PPO se dotace meziročně snížily o 4,9 % a byly v přepočtu na ha z. p. o 4 045 Kč vyšší (17 543 Kč/ha) než u PFO, což bylo způsobeno především vysokým zastoupením podniků právnických osob s bioplynovými stanicemi v tomto VZ. U PFO se dotace oproti roku 2018 zvýšily o 1,4 % na 13 498 Kč/ha.

Nejvýznamnější skupinu podpor představovaly již pátým rokem ostatní dotace, které tvořily 37,0 % (6 234 Kč/ha) z celkových podpor. Největší položku ostatních dotací tvořily i nadále podpory na obnovitelné zdroje energie (60,8 %). Jejich hodnota činila 3 790 Kč/ha a dosáhla 2,9násobek podpor OZE v celém souboru FADN (1 320 Kč/ha). U PPO činily platby OZE 4 554 Kč/ha a nepatrně tak meziročně vzrostly o 0,7 %. Z celkového počtu 65 podniků právnických osob provozovalo bioplynové stanice 18 podniků, tj. 27,7 % podniků.

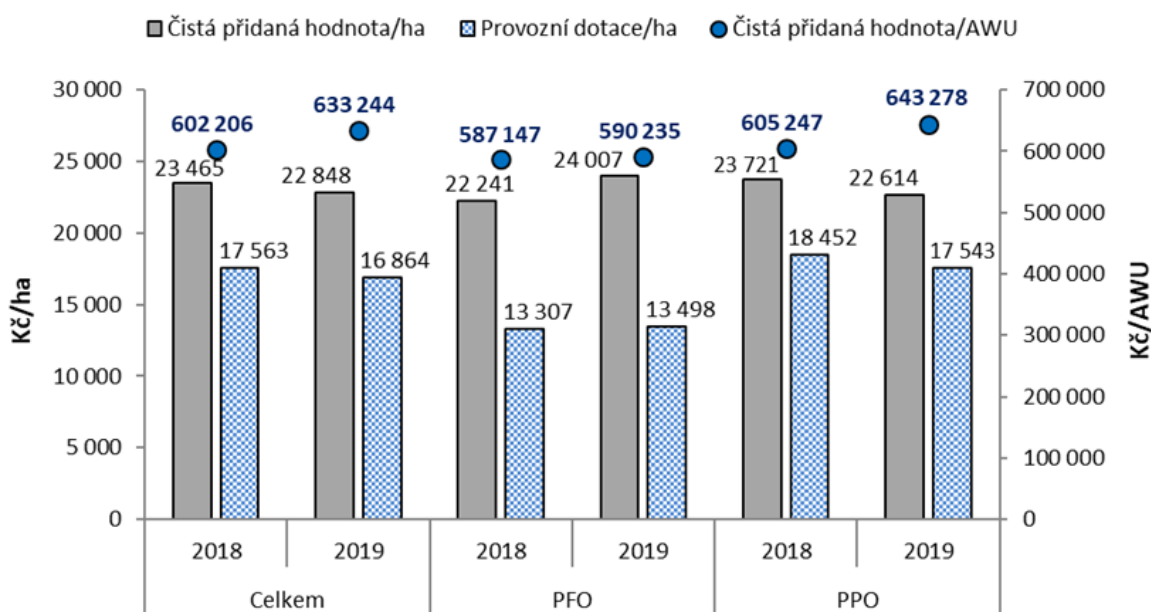
Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce zůstala i nadále druhou nejvýznamnější skupinou podpor, jejichž podíl na celkových dotacích činil 30,7 %. Jejich úroveň vzrostla v součtu o 0,4 % na 5 180 Kč/ha. Další významnou skupinu dotací tvořily platby na oblasti s přírodními omezeními (ANC), které se na celkové výši podpor podílely 14,2 %. Po výrazném nárůstu těchto plateb v roce 2018 (o 81,2 %), z důvodu redefinice pro zařazování do znevýhodněných oblastí, hodnota ANC v roce 2019 poklesla o 1,4 % na 2 388 Kč/ha. Environmentální dotace poskytované z Programu rozvoje venkova zaznamenaly meziroční snížení o 6,9 % na 1 883 Kč/ha. Tento pokles byl důsledkem ukončení proplácení dotací na Agroenvironmentální opatření v roce 2018. V roce 2019 zahrnovaly tedy již pouze Agroenvironmentálně-klimatická opatření, Ekologické zemědělství, Dobré životní podmínky zvířat a opatření Natura 2000 na zemědělské půdě. Tvořily 11,2% podíl z celkových podpor. Dotace na výrobní spotřebu v roce 2019 vzrostly o 3,1 % na hodnotu 1 047 Kč/ha. Důvodem bylo především navýšení vratky spotřební daně, nárůst podpory pojištění z PGRLF i zvýšení dotací na program

8. Nákazový fond z MZe. Trend růstu investičních dotací pokračoval i v roce 2019 realizací investic dle PRV 2014-2020. Hodnota vyplacených investičních dotací se zvýšila o 29,2 % na hodnotu 1 504 Kč/ha.

V roce 2019 byla ekonomická situace podniků specializovaných na výrobu mléka negativně ovlivněna růstem přímých nákladů o 6,5 % (především nakupovaných krmiv, osiv, nákladů na zpracování rostlinné výroby) a zvýšením některých nákladů na externí faktory (pachtovné a nákladové úroky). Ekonomické výsledky podniků se z pohledu ukazatele ČPH/ha meziročně mírně zhoršily o 2,6 % na hodnotu 22 848 Kč/ha, což bylo při nárůstu produkce a téměř identických odpisech způsobeno zvýšením nákladů výrobní spotřeby, poklesem dotací i snížením intenzity chovu (DJ/100 ha) o 4,2 %. Vysoký podíl z ČPH tvořily provozní dotace, a to ze 77,6 % u podniků právnických osob a z 56,2 % u podniků fyzických osob.

Z pohledu ukazatele čisté přidané hodnoty ve vyjádření na roční pracovní jednotku (přepočteného pracovníka) zaznamenal ekonomický vývoj v podnicích produkce mléka v roce 2019 zlepšení. Průměrná hodnota ČPH/AWU vzrostla o 5,2 % a dosáhla 633 tis. Kč/AWU. U PPO došlo ke zvýšení hodnoty ČPH/AWU o 6,3 % na 643 tis. Kč/AWU, u PFO o 0,5 % na hodnotu 590 tis. Kč/AWU. Dosažený výraznější nárůst je u PPO ovlivněn i úrovní AWU, která poklesla o 10,3 % na 3,52 AWU/100 ha, zatímco u PFO vzrostla o 7,4 % na 4,07 AWU/100 ha.

Graf 3: Čistá přidaná hodnota, provozní dotace - produkce mléka



Zdroj: Šetření FADN CZ

Přestože se realizační cena mléka zvýšila a došlo k mírnému nárůstu dojivosti, hodnota produkce mléka a mléčných výrobků se z důvodu poklesu stavů dojníc snížila. Tento pokles byl kompenzován zvýšenou hodnotou produkce rostlinné výroby, především obilovin, krmných plodin, zpracováním RV a nárůstem hodnoty ostatní produkce – tržeb z prodeje energie z obnovitelných zdrojů.

Důchod ze zemědělské činnosti (DZČ) zohledňuje tzv. externí faktory, tedy náklady na mzdy zaměstnanců, pachtovné, nájemné budov, úroky z úvěrů a zaplacené investiční dotace. V roce 2019 dosáhl úrovně 6 652 Kč/ha. Meziroční celkový pokles o 5,2 % byl způsoben PPO, u kterých se DZČ snížil o 13,1 % na 3 915 Kč/ha. Příčinou byl pokles čisté přidané hodnoty, jejíž snížení nekompensovaly ani mírně nižší náklady na externí faktory a nárůst investičních dotací. U PFO vzrostl DZČ o 6,1 %, pozitivně byl ovlivněn především vyšší ČPH a nárůstem investičních dotací. Mezi oběma právními formami je v dosažených hodnotách důchodu ze zemědělské činnosti významný rozdíl. Vyšší hodnoty DZČ/ha z. p. vykázaly PFO (20 220 Kč/ha), u kterých jsou

především mzdové náklady na výrazně nižší úrovni než u PPO. Ekonomická situace byla v těchto podnicích i nadále pozitivně ovlivněna vysokou úrovní podpor.

Ing. Martina Döbertová, Ing. Světlana Lamprechtová, Ing. Jana Večeřová
Kontaktní pracoviště FADN, ÚZEI